

Delavnica o zvestobi in pripadnosti

✂ Špela Čekada Zorn, Andreja Dobnikar

*»Predvsem pa to:
samemu sebi bodi zvest.«
(W. Shakespeare: Hamlet)*

*»Šele v nesreči se pokaže
človeška moč, prijateljska
zvestoba v viharju.«
(Korner)*

*Tema zadnje delavnice,
namenjene učencem višjih
razredov osnovne šole, je
zvestoba oziroma pripadnost
sočloveku, ustanovi, narodu,*

*državi ... Če izhajamo iz
Polonijevega nasveta sinu, pa
mora biti vsak posameznik
najprej zvest samemu sebi,
saj smo ljudje fizična, čuteča
in razmišljujoča bitja, ki
lahko občutimo bolečino ali
srečo sočloveka le, če smo za
to senzibilni. Ob tem pa ne
moremo vedno upoštevati le
lastnih potreb, ampak za tiste,
ki jih imamo radi, brezpogojno
storimo, kar je prav.*

Vsi se strinjamo, da je šola pomemben element socializacije, ki vpliva na oblikovanje in osebno rast mladih. V tej ustanovi otrok sistematično pridobiva znanje različnih učnih predmetov, hkrati pa se uči samostojnosti, sklepa nova poznanstva in prijateljstva ter ne nazadnje goji tudi čut pripadnosti. Pa slednje res drži? Zdi se, da so današnji mladi postali nekako apatični, da jim je vseeno, kaj se dogaja okrog njih, da pripadnosti sočloveku, ali širše, določeni skupini ne izražajo ali celo ne čutijo več. Po drugi strani pa so različna družabna omrežja na medmrežju pravi magnet, ki vsakemu ponujajo

Foto: arhiv ZU Silvica pri Mariboru

neskončno veliko prijateljev, a le v virtualnem svetu, v katerem človek lahko skriva svojo pravo osebnost in se predstavlja kot nekdo, ki je samozavesten, najboljši, malodane popoln. Ljudje smo družbena bitja, ki si v osnovi želimo opore in potrditve v sočloveku ter pripadnosti in sprejetosti v družbi, česar pa ob odsotnosti vrednot, kot so ljubezen, spoštovanje, zaupanje, zvestoba, ne moremo občutiti. Kot je bilo že omenjeno, je pripadnost lahko tudi širša, na primer pripadnost domovini oziroma državi. V zadnjih letih se v šoli želi okrepiti domoljubje in zavest o aktivnem državljanstvu z obveznim obeležanjem oziroma praznovanjem treh državnih praznikov (slovenski kulturni praznik, dan državnosti, dan samostojnosti in enotnosti), saj ti dogodki učvrstijo povezovanje med ljudmi in z državo, v kateri živimo. Država namreč potrebuje aktivne (odrasle) državljane, ki jim bo mar in ki bodo soustvarjali boljše življenje v širši skupnosti. Za doseg tega cilja pa je treba začeti pri najmlajših.

Če se vrnemo k zvestobi; to je pomembna osebnostna lastnost, ki se pri osnovnošolskih otrocih kaže predvsem v odnosu do staršev in prijateljev. Za to obdobje je značilno, da se oblikujejo tesna prijateljstva, prijatelji pa v mladostnikovem življenju prevzamejo zelo pomembno vlogo, včasih morda celo pomembnejšo kot starši. Zvestobo staršem lahko izkazujejo s spoštljivostjo in ubogljivostjo, prijatelji pa si jo izkazujejo s poštenostjo, zaupanjem in vzajemnostjo. Če so te vrednote izvzete, o pravem in tesnem prijateljstvu ne moremo govoriti.

V tokratni delavnici se bomo posvetili odnosom – do sebe, do bližnjih in do širše družbe. Želimo si namreč, da bi otroci gradili pozitivno samopodobo na način, da bodo zvesti najprej samim sebi in pozitivnim vrednotam, ki jim jih bomo privzgojili odrasli, da bodo zvesti ljudem, ki jih imajo radi, in ne nazadnje, da bodo občutili pripadnost in odgovornost do širše družbe, ki jo predstavljajo različne ustanove oziroma država Slovenija. Državljeni državi dolgujemo zvestobo, saj nam ta ponuja številne možnosti in varuje naše pravice.

Z odnosi je povezana tudi potreba po varnosti. Varnost ni nekaj objektivnega, kar bi lahko zagotovili policija in vojska, ampak nekaj subjektivnega, kar posameznik uresničuje v odnosu do sebe in v sožitju z drugimi. Da se bodo naši otroci počutili varne, morajo zgraditi zaupanje v primarno in sekundarno skupnost na čustveni, intelektualni, socialni in duhovni ravni. Res pa je, da se je treba v odnosu do drugih, pa naj gre za sočloveka ali ustanovo, ves čas prilagajati in odrekati individualizmu.

Ko bodo učenci razumeli, da je za zvestobo pomembno, da smo pri vsem, kar storimo, mislimo in čutimo do drugih, taki kot do sebe, bodo zavestno zvesti.

Delavnica: Zvestoba in pripadnost cilji

Učenci soustvarjajo šolsko okolje, v katerem se počutijo varne in v katerem imata medsebojno zaupanje in spoštovanje pomembno vlogo. Zavedajo se dejstva, da morajo biti kot posamezniki najprej zvesti samim sebi, da bodo lahko v življenju zvesti in predani sočloveku, ustanovi, narodu in državi ... Krepijo pripadnost svoji šoli in so s svojim vedenjem, odnosom in delom zgled drugim učencem šole. Učenci v delavnicah razvijajo tudi socialne veščine (kako uspešno sobivati z drugimi ljudmi) in veščine povezovanja v širši družbeni skupnosti.

1. del delavnice

Predviden čas izvedbe: 2 šolski uri

Učni pripomočki: delovni list 1 s kratko zgodbo *Bratovska zvestoba*, delovni list 2 s časopisnim člankom *Pes, ki čaka svojo skrbnico v vaški cerkvi*, barvni kartončki

Potek dela: Učitelj vodi razgovor o tem, kaj je zvestoba in na kaj vse se nanaša. Začne se z odnosom do sebe. Če človek ne spoštuje sebe, ne more spoštovati drugih in življenja. Učenci velikokrat ne znajo opredeliti odnosa do samih sebe, zato jim je treba razložiti, da gre za odločitev posameznika,

Prostovoljni sodelavci Gibanja Svetovni etos Slovenija vabijo na Posvet **Svetovni etos in celostna pedagogika**, ki bo v torek, 21. 10. 2014 od 9.00 do 19.00 v Cankarjevem domu.
Več informacij: www.svetovnietos.si.

da se ceni, da zna izraziti svoje želje in da se zaveda, da so njegove želje pomembne ... Mladostniki so namreč velikokrat nezadovoljni s svojim telesom, zato si težko ustvarijo pozitivno samopodobo, saj se nenehno spopadajo z občutki sramu, tesnobe, manjvrednosti, kar se lahko sprevrže v načrtno hujšanje, poškodovanje lastnega telesa in celo depresijo. Učitelj vodi pogovor o tem, da je vsak človek vreden in pomemben, da naj bi imel želje, usmerjene v prihodnost, in jih poskušal uresničiti. Prav je torej, da skrbimo zase in razmišljamo o lastni sreči, toda ne živimo le zase. Biti zvest pomeni, da imamo resen in odgovoren odnos do soljudi in jim zvestobo izkažemo s svojimi dejanji.

V nadaljevanju učitelj učencem prebere zgodbo o bratovski zvestobi (delovni list 1). Učenci kritično poslušajo, se do zgodbe opredelijo in ob tem izrazijo svoje občutke. Sledi pogovor z aktualizacijo. Delo nadaljujejo v dveh ali več skupinah. V vsaki skupini izberejo učenca, ki bo na soočenju zagovarjal stališča skupine. Prva skupina zagovarja ravnanje Toma, druga pa mnenje častnika. Učenci skupaj sestavijo govor, s katerim skušajo prepričati nasprotno skupino. Poiščejo čim več argumentov, ki bi potrdili njihovo trditev. Težje delo ima vsekakor skupina, ki zastopa mnenje častnika, saj je le-to morda moralno sporno. Predstavniki skupin dejavno sodelujejo v razpravi, ostali učenci pa spremljajo dogajanje; tudi sami imajo možnost replike. Razpravo vodi učitelj.

Na koncu učenci poskušajo povzeti tri najbolj pozitivne lastnosti, ki označujejo Toma. Vsak zase premisli, katere lastnosti pa najbolj ceni pri sebi. Učitelj se glede na učence v razredu odloči, ali bodo o svojih osebnostnih lastnostih spregovorili pred razredom

ali o njih le razmišljali. Vsak učenec na karton zapiše tisto osebnostno lastnost, ki jo pri sočloveku najbolj ceni. Kartončke nalepimo na vidno mesto.

Če čas dopušča, preberejo tudi časopisni članek o zvestem psu, se o članku pogovorijo in povedo, ali imajo podobno izkušnjo z zvestobo psa ali drugega hišnega ljubljence.

Učitelj učencem za zaključek ure prebere misel Susanne Tamaro: »Kadar te bo med življenjsko rastjo zgrabilo, da bi spreminjala napačne stvari v prave, se spomni, da je prva in najpomembnejša revolucija, ki jo je treba opraviti, tista v nas samih. Ena najnevarnejših stvari, ki jih lahko narediš, je, da se boriš za neke nazore, ne da bi si prej izoblikovala nazor o sami sebi.«

2. del delavnice

Predviden čas izvedbe: 1 šolska ura

Učni pripomočki: beli listi A4, videoposnetek z domoljubno vsebino (na primer Slovenija, moja dežela: http://www.youtube.com/watch?v=wZnL5_w-DyM) ali ustrezno literarno delo (na primer Dramilo, delovni list 3), list papirja

Potek dela: Za uvodno motivacijo učitelj predvaja videoposnetek z domoljubno vsebino ali prebere krajše literarno delo. Učenci naj bi prepoznali, da je domoljublje rdeča nit tega dela delavnice.

Razdelijo se v štiri skupine ter napišejo definicijo zvestobe in pripadnosti. Definicije preberejo in jih s pomočjo učitelja analizirajo. Ob tem izpostavijo dejstvo, da sta zvestoba in pripadnost vedno vzajemna pojava, ki se lahko nanašata na sočloveka, skupino ljudi, narod, državo ... Učenci povedo, ali se jim zdi pripadnost ideji oziroma določeni skupini ljudi pomembna in zakaj.

Za ustvarjanje pozitivnega ozračja je pomembna tudi pripadnost lastni ustanovi. Zdi se, da je tudi to čustvo zelo zabrisano oziroma ga mladi skorajda ne kažejo več. Na šoli ima večjo veljavo tisti, ki o njej širi negativno mnenje, kot nekdo, ki odkrito pove, da čuti pripadnost do svoje šole in je zanj tudi pripravljen nekaj storiti (sodelovati na šolskih prireditvah, tekmovanjih in podobno). Učitelj zato učencem da nalogo, da vsak najmanj petim sošolcem postavi tri vprašanja, povezana s pripadnostjo njegovi šoli. Na primer: *Kako bi ocenil pripadnost do naše šole na lestvici od 1 do 5? Kako največkrat izražáš pripadnost šoli? Kako bi lahko izboljšali vzdušje v šoli, da bi se učenci in učitelji počutili bolj povezane med seboj?* Učenci zberejo odgovore in jih analizirajo v manjših skupinah (4–6 učencev). Vsaka skupina svoje ugotovitve predstavi ostalim učencem. Na večji plakat napišejo pet predlogov, kako bi povečali občutek pripadnosti šoli.

Pred zaključkom ure učitelj učence opozori na zmotna prepričanja posameznikov o zvestobi in pripadnosti,

ko gre za kršitev osnovnih človekovih pravic v imenu pripadnosti določenemu prepričanju. Izpostaviti je treba trgovino z ljudmi, nasilje nad drugače mislečimi in drugače verujočimi, spolni turizem, mučenje žensk, kačenje, umore iz časti, novodobno suženjstvo in siljenje v prostitucijo, boleče obrezovanje žensk (genitalno pohabljanje) ... ■

Viri in literatura

Anderson, Mary (2011): *Samemu sebi bodi zvest*. Dostopno na: http://www.teozofija.info/Anderson_Zvest.htm. Pridobljeno 10. 7. 2014.

Badovinac, Jana (2006): *Številsko ocenjevanje velikosti prijateljskega omrežja*. Diplomsko delo. Ljubljana.

Bennett, William J. (ured.) (2006): *Moralne vrednote za mlade*. Tržič: Učila International.

Čekada Zorn, Špela; Dobnikar, Andreja (2013): Vzgoja za etične vrednote. V: *Vzgoja*, letnik XV, št. 58, str. 31–32.

Čekada Zorn, Špela; Dobnikar, Andreja (2013): Delavnica o zlatem pravilu. V: *Vzgoja*, letnik XV, št. 59, str. 25–28.

Čekada Zorn, Špela; Dobnikar, Andreja (2013): Delavnica o nenasilju in spoštovanju življenja. V: *Vzgoja*, letnik XV, št. 60, str. 25–28.

Čekada Zorn, Špela; Dobnikar, Andreja (2014): Delavnica o pravičnosti. V: *Vzgoja*, letnik XVI, št. 61, str. 25–28.

Čekada Zorn, Špela; Dobnikar, Andreja (2014): Delavnica o resnicoljubnosti. V: *Vzgoja*, letnik XVI, št. 62, str. 25–28.

Pavliha, Marko; Ošljaj, Borut (ured.) (2013): *Svetovni etos: globalno in lokalno*. Grosuplje: Partner graf.

Schlenz, Stephan; Lange, Walter (ured.) (2009): *Weltethos in der Schule*. Tübingen: Stiftung WE.

Delovni list 1

Walter Macpeek: Bratovska zvestoba

Družinska zvestoba nam nalaga določene obveznosti. Nekatere dolžnosti izpolnjujemo iz ljubezni, kar je opisano v preprosti zgodbi iz starega priročnika za skavte.

Enega od bratov, ki sta se borila v isti četi v Franciji, je zadela nemška krogla. Tisti, ki se je rešil, je častnika prosil, da bi smel oditi po padlega.

»Verjetno je mrtev,« je rekel častnik, »in nobenega smisla ni, da tvegaš svoje življenje zato, da greš po bratovo truplo.«

Po nadaljnjih prošnjah je častnik privolil. Ravno ko je vojak z ranjenim bratom prispel do bojne črte, je ranjeni umrl.

»No, vidiš,« je rekel častnik, »svoje življenje si tvegaj za nič.«

»Ne,« je odgovoril Tom. »Storil sem, kar je pričakoval od mene, in imam svoje zadoščenje. Ko sem se splazil k njemu in ga vzel v naročje, je rekel: 'Tom, vedel sem, da boš prišel – kar čutil sem, da boš prišel.'«

Bistvo vsega je: nekdo pričakuje od nas nekaj odličnega, plemenitega in nesebičnega; nekdo pričakuje, da smo zvesti.

Vir: Bennett, William J. (ured.) (2006): *Moralne vrednote za mlade*. Tržič: Učila International.

Delovni list 2

Ciccio: pes, ki čaka svojo skrbnico v vaški cerkvi

14-letni nemški ovčar Ciccio je pred dvema mesecema ostal brez svoje skrbnice, 57-letne Marije Margherite Lochi. Srce parajoča zgodba, ki je ganila prav vse, se odvija v vasici San Donaci (Brindisi) v sosednji Italiji, kjer je Ciccio vsak dan svojo skrbnico pospremil k maši v vaško cerkev.

Zdaj, ko je njegova Marija že pokojna, pa se kot običajno odpravi v cerkev, se uleže poleg oltarja in žalostno čaka. Za osamljenega ovčarja sedaj skrbi cela vas, posebej pa mu zavetje nudi duhovnik don Donato Panna, ki dovoli, da je štirinožni prijatelj prisoten tudi

med cerkvenim obredom. Da mu je bolj udobno, pa je zanj pripravil tudi poseben kotiček, kjer lahko počiva čez dan.

Nekdo pa je pomislil, da si Ciccio zasluži nov topel dom, saj je na Facebooku že ustvaril skupino, preko katere mu skuša najti nove skrbnike, vendar bo verjetno že ostareli pasji lepote ostal kar pri vaškem duhovniku.

Medtem pa bo Ciccio še naprej strmel na konec cerkvenega hodnika in upal, da se bo prikazala njegova skrbnica, tako kot v dobrih starih časih ...

Vir: Cicio: Pes, ki čaka svojo skrbnico v vaški cerkvi. Dostopno na: <http://www.pesmojiprijatelj.si/zgodbe/clanek/ciccio-najbolj-zalosten-pes-na-svetu>. Pridobljeno 15. 7. 2014.

Delovni list 3

Valentin Vodnik: Dramilo

*Slovenec, tvoja zemlja je zdrava
in pridnim nje lega najprava.
Pólje, vinograd,
gora, morjé,
ruda, kupčija
tebe rede.*

*Za uk si prebrisane glave
pa čedne in trdne postave.
Išče te sreča,
um ti je dan,
našel jo boš, ak
nisi zaspan.*

*Lej, stvarnica vse ti ponudi,
iz rok ji prejemat ne mudi!
Lenega čaka
strgan rokav,
palca beraška,
prazen bokal.*